

Ludányi Gabriella

In memoriam Dohnál Áron (1977–2009)

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Először is elnézést kérek, hogy olvasom mondanivalómat, de ma nem kívánok szabadon beszélni, mert előbb-utóbb elkalandozva érzelmi szálakra terelődne a szó.

Szigorúan szakmai szinten akarok maradni, hiszen ez nem barátian szubjektív, hétköznapi kiállításmegnyitó, hanem rövid méltatása annak a művésznek, Dohnál Áronnak, akinek nevét e terem viselni fogja, s talán némi körvonalazása annak a világnak, amiben az ő művészete, munkássága gyökerezik.

Amikor e megtisztelő felkérésre igent mondtam, tudtam, hogy laudátorként egyik oldalról nagyon könnyű, másrésztől viszont nagyon nehéz dolgom lesz.

Könnyű azért, mert Dohnál Áronnak, ennek a kitűnő művésznek, munkáit régóta ismertem, figyelemmel kísértem, elismertem, és teljes szívemből támogattam.

Most újra szembesülve néhány művével ez az érzés csak fokozódott bennem, az évek távlatára számomra nem csökkentette, hanem növelte művészi értékeit.

Nehéz viszont e feladat, mert Dohnál Áron munkái egyáltalán nem hétköznapi dolgok, nem behízeglő, „meglátni és megszeretni” való érzelmes munkák, nem szép dekoráció, amire „kellemes” ránézni.

Dohnál Áron művei nem hasonlítani akarnak valamire, hanem önmagukban, sajátos „önelvűségükben” kívánnak megjelenni.

Nem díszíteni óhajtanak, hanem megvalósulni.

Nem csevegni, hanem kérdezni és felelni, kijelenteni, sőt kinyilvánítani.

Egyszóval nem pályáznak senki tetszésére, nem keresnek kegyeket, ezek a művek egyszerűen vannak, léteznek és hatnak.

Valahogy talán úgy nevezném, hogy az övé a kategorikus imperativus művészete.

Áron munkáiban a tudományos elvek és a természettudomány mechanizmusai kivételes művészi-esztétikai látvánnyá, vagy ha úgy tetszik, tárgyiasult „látomássá” egyesülnek, ezen a módon jelennek meg.

A világról nem andalító vagy érdekes mesét mond, nem meghökkentő asszociációkat villant fel, hanem a lényegyet, a létezés kvintesszenciáját adja.

A természet rendjét megtapasztalhatóvá, az emberi szem számára láthatatlan erővonalakat láthatóvá teszi, fényből és árnyékból ritmust, dinamikát sugárzó organikus és végtelen tereket alkot, és tár föl.

De miközben abszolutizálja a természet és az alkotás belső rendjét, miközben spirituális, gondolati tereket nyit, mindvégig szenvedélyes és emocionális, azaz végte-

lenül emberi marad, hiszen nem csak a tárgyat mutatja föl, hanem az ember és tárgy viszonyát is.

A nézőben (akár a mű címével irányítva, akár anélkül) nagy és fenséges dolgok képzetét asszociálja, a katedrálisokét, a tengerét, a csillagokét, s ha a fantáziánk bírja, akár a keletkezését, az ősrobbanását is.

Dohnál Áron 1977-ben Kecskeméten született, s Egerben halt meg 2009-ben.

Tanulmányait édesapja, Dohnál Tibor keze alatt kezdte, majd az ELTE-n és Szegeden folytatott szabad stúdiumokat, 1999–2004 között pedig a Pécsi Tudományegyetem Művészettudományi Karán képezte magát.

Budapesten különösen nagy hatással volt rá a kiváló tudós, néhai dr. Greguss Pál biofizikus, akadémikus, aki Áront kivételes tehetségnek tartotta, igen kedves tanítványává fogadta, és akitől rengeteg inspirációt kapott a tudományt és a művészetet később magától értetődő módon szintetizáló látásmódjához.

Dohnál Áron szinte berobbant a művészeti közéletbe, s a művészet világában nem pusztán egy új generációt képviselt, hanem új hangot, egyben új minőséget. Méltatói is olykor szinte megdöbbenve álltak „érett”, sokra predesztináló művészete előtt, s rövid, másfél évtizednél is kevesebb működése alatt sikert sikerre halmozott.

Az általa művelt „fényszobrászat”, „fényművészet” úgynevezett interdiszciplináris műfaj, amely a két- és a három dimenzió lehetőségeit kutatva az új médiumok kínálta legszélesebb lehetőségeket használja fel tárgyai leképezésére, ezen keresztül gondolatai közlésére.

Mozgással és fényhatásokkal operáló dinamikus alkotásokat hoz létre, sőt a látványban valóságos vagy virtuális mozgást teremtve bekapcsolja a negyedik dimenziót, az időt, azt az időt „amiben a tér meggörbül” - hogy Hamvas Béla ideillő szavait kölcsönözzem.

Dohnál Áron tehát e főleg digitális úton létrehozott képi-plasztikai formációival nem pusztán artisztikus látványt, esztétikai minőségében „szép” grafikákat, objektumokat produkált, hanem oly módon teremtette meg sajátos „virtuális szobrai” „fényművészeti alkotásai” valóságát, hogy a tér és az idő viszony újragondolására, a kvázi és a látható formák traszformációjával azok megjelenítési lehetőségeinek revidálására inspirálja a nézőt.

És itt egy pillanatra szeretnék megállni.

Bevezetőmben utaltam rá, hogy Áron munkái nem könnyen érthető, ezáltal azonnal befogadható, „behízalgó” művek.

Az ő művészetének ára van, a nézőtől erőfeszítést kíván, együttműködést, kutató szemet, értelmező agyat, azaz részvételt a képalkotás folyamatában.

A látás végső soron nemcsak a szem, a retina függvénye, hanem elsősorban a szemléleté.

Vagy ahogyan a nagy előd, Kepes György magyarázta, „kreatív látásra” van szük-

ségünk, amelynek folyamatában különböző, sokszor egymásnak ellentmondó nézőpontokat kell egyetlen megértési aktusban egybefognunk.

Ezen „elhanyagolt, elsorvadt képességünk” viszont velünk született, mint a rend, csak le kell hámoznunk magunkról a rossz beidegződéseket, a szemléletmód ránk rakódott közhelyeit, s ehhez leginkább megfelelő, ha nyitott szemmel és szívvel, befogadásra kész aggyal közelítünk hozzá.

Végezetül: Nem vállaltam volna a laudátor szerepét, ha osztanám azoknak a véleményét, akik szerint Dohnál Áron pusztán csak „nagy ígérete” volt a modern magyar művészetnek.

Abból a szemszögből bizonyára igazuk van a kollégáknak, hogy ha több idő adatik neki a Teremtőtől, munkássága bizonyára változott, alakult, sőt netántán „fejlődött” volna, hiszen az időben és az idővel minden változik, de ennek boncolgatása értelmetlen, meddő dolog.

Én nem a „nagy ígérekben” hiszek, hanem a megvalósítás nagyságában.

A tehetségben, a létrehozott, megszült művekben, a munkákban, célokban, elképzelésekben, amiket Áron a neki adatott rövid idő alatt megvalósított, amit ránk hagyott.

Tartozom még azzal, hogy szívből gratuláljak a Magyar Kereskedelmi Bank helyi kezdeményezéséhez, ami méltó követése a bank közismert műpártolásának.

Csak gratulálni tudok, hogy annyi talmi csillogás között éppen Dohnál Áron művészetének szentelik ezt a kiállítóteret – megjelölve ezzel a továbblépés irányát, de felelősségét is.

Öröm, hogy Egernek Dobó István Múzeuma, Gárdonyi Színháza, Bródy Sándor Könyvtára, Kepes György Gyűjteménye s most már Dohnál Áronról elnevezett kiállítóterme is van.

További működésükhöz sok sikert s méltó kiállításokat kívánok!

Köszönöm, hogy meghallgattak!

Elhangzott Egerben a Dohnál Áron Kiállítóterem névadó ünnepén 2011. június 10-én.